

Շատ ցանկալի էր մեզ գիտնալ Արաս Միրզայի կենաց վերջին զբաղմունքները. կը մնայ մեզ ցաւիլ այս մեծ կորստեան վրայ զոր ունեցան Պարսիկք և Պարսկահայք՝ զրկուելով այնպիսի իշխանէ մ'որ օր մ'իրենց երջանկութիւնը պիտի ըլլար, և որ չթագաւորելով հանդերձ՝ ամբողջ ժամանակի պատմութիւնը իր վրայ կենդանացուցած է, նա մանաւանդ իր անուամբը զայն մեզ ակործնութեան ըրած է : Եւ այն է զարմանալին՝ որ մինչ իր պատերազմաց շարերը ձախող ելք մ'ունեցան, այսու հանդերձ եթէ ուսու և եթէ ուրիշ եւրոպացի գրիչք չեն տարակուսիր իրեն « կարիճ, հմուտ և կարգաւէր » զօրավարի անունը տալ : Եթէ այն մասին յորում չյաջողեցաւ՝

այսքան գովեստներ ընդունեցաւ, ինչ պիտի ըսէին հապա՝ իր մեծամեծ յատկութեանց, մանաւանդ իր « քաղցր ամօք » համբոյր բնաւորութեան վրայ, եթէ օր մը դահ ելլալով սպեհը զայն բոլոր իր հպատակաց վրայ : Արդարեւ տխուր է մեզ այսպիսի չքեղ իշխանի պատմութիւն մը չսկսած կնքել, և փոխանակ ականակապ թաղով պսակելով՝ այնքան մեծ յատկութիւններ սեղամբանով մը յաւիտեանս փակել. սակայն այն սեղամբանը, այն խոյրաւոր կոթողը դարուց 'ի դարս կենդանի ձայն մը պիտի ըլլայ բոլոր Պարսից չէհ. զատենբերուն այն սիրոյն վրայ, զոր պէտք են ունենալ առ իւրեանց հպատակս և առ աշխարհն :

Հ. Մ. ՆՈՒՐԻԻՅԱՆ

Վասն յոշունի և աստեղաց

... Չլոյսն էաւ Արարին՝ զոր արար յառաջին աւուրն, և արար աման օդեղէն արեգական և լուսնի և աստեղացն. և յստակ լոյսն և զլեւիմութիւնն էարկյալ րեգակն, և զայլ աղօտն և զչիկազոյնն յամանն լուսնին, և զմորատեսակ յաստեղացն. զի որպէս լուսինն շիկազոյն և գէջ թուլացուցանէ, և ոսին առնէ զըրոյս և զտունիս : Ոմանք ասեն՝ թէ լուսին զլոյսն յարեգականէ առնու, և այլը չհաւատան : Այլ որպէս յարարչութենէն որիշ կազմեցաւ լուսնին ամանն և արկաւ 'ի նմա լոյսն, նոյնպէս կայ և մնայ : Քանզի փորձովոց է լուսին իբրեւ զաման երկրբրանի, յորժամ պակասիլ սկսանի ընդ մի գուռն ելանէ և զթիկամբն պատի, և զայ՝ մինչ և ամենեւին պակասի և սպառի 'ի ներքոյ գիհացն. և մինչ 'ի վերին կողմն հասեալ լինի՝ մինչ 'ի միւս գուռն ընդ որ 'ի ներքս մտեալ՝ զայ գարձեալ մեղմով և լուզգիորամէջն՝ 'ի լրմանէն, և գարձեալ ելանէ 'ի պակասեալն : Արեգակն զինչ

սայլի ակն երթայ, զոր ասնն այլք իբրեւ զլրախաղաց և իբրեւ զաղօրիս. իսկ լուսին 'ի թախչ երթայ յառաջ սողալով, և աստեղքն ոստոստեալ : Արեգակն լուսոյ ակն կամ մեծ ակն թարգմանի, և լուսին՝ եթէ լոյս ունի :

ՏՈՒՆԱՅԱՐԱՆԱՆ

Զի՞նչ է զոր անգիտանայ մարդ

Յաշխարհիս հինգ (իբր) 'ի մարդկանէ անգիտելի է. առաջին՝ որ մարդ զմարդու խորհուրդն չի գիտէ, և ոչ հրեշտակք և ոչ գեղք : Երկրորդ՝ որ 'ի աւուրս 'ի վաղն չի գիտեցը թէ ինչ պիտի լինի. երրորդ՝ որ զինչ որ սկսնուիցէ՝ չի գիտեցը թէ ինչ իբր պիտի յաւարտի՝ 'ի բարի թէ 'ի չար. չորրորդ՝ որ մահու օրն անգիտելի է. հինգերորդ՝ որ զկատարածի օրն չի գիտեցը : Երեք իբր՝ որ զմարդն 'ի չարէն 'ի զատ կու պահէ. խղճմտանք, և երեսին ջուրն, և բնական խեղճն, իբրեւ առաջնորդ և զրլաւուզ է :

ՈՍԿԵՎԻՈՐԻԿ